

ΠΕΡΙ ΤΕΧΝΗΣ
Με ευκαιρία τη ζωγραφική του Πέρη Ιερειμάδη

Νικήτας Μ. Χιωτίνης

Η σχεδόν θανάσιμη αγκύλωση της “τέχνης” των νεώτερων χρόνων , σαφώς ωφείλεται στην αγκύλωση του ίδιου του νεωτερικού Ανθρώπου, που δείχνει να έχει εγκαταλείψει κάθε προσπάθεια συνδιαλλαγής του με την Αλήθεια που θα τον ολοκληρώσει τοποθετώντας τον σ’ένα ανώτερο υπαρξιακό επίπεδο. Η νεωτερική διανόηση προσπαθεί να τον πείσει πως δεν έχει πλέον κανένα νόημα να αναζητά υπαρξιακά νοήματα πέραν της νευτώνιας αντίληψης περί πραγματικότητας και της δαρβίνειας άποψης περί της Ιστορίας (του).

Οι ιστορικοί και οι λοιποί θεωρητικοί , αλλά και οι δρώντες καλλιτέχνες , περιέργως και προκλητικώς αγνοούν πως αυτό που σήμερα αποκαλούμε “τέχνη” - δηλ. η μουσική , η γλυπτική, η ζωγραφική, η αρχιτεκτονική, η λογοτεχνία , κ.λ.π.- αποτύπωσε πάντα την προσπάθεια της κάθε εποχής να επεκτείνει την εμβέλεια του Ανθρώπου φέρνοντάς τον σε συνδιαλλαγή με αυτό που κάθε φορά θεωρείτο Κοσμική και Ιστορική πραγματικότητα ή Αλήθεια . Τούτο δε προς αναζήτηση υπαρξιακής θέσης και ρόλου, αλλά και προς αναζήτηση του νοήματος, άν όχι και της προϋπόθεσης του ίδιου του βίου. Διά της Τέχνης τους οι προϊστορικοί ερχόντουσαν σε συνδιαλλαγή με την τότε Κοσμική πραγματικότητα ή Αλήθεια, που ήταν κατ’αρχήν ένας χαοτικός και άνευ διευθύνσεων χώρος και χρόνος και στην συνέχεια ο άπειρος Κόσμος των άστρων. Η Τέχνη των Αιγυπτίων ενέτασσε τον Άνθρωπο σ’έναν προαιώνιο και σταθερό Χώρο και Χρόνο, στον Κόσμο όπως αυτός τότε τους φανεωνόταν ή γινόταν αντιληπτός. Η αρχαία Ελληνική Τέχνη υπήρξε η άρθρωση του Ανθρώπου με το τότε μυθικό ανθρωποκεντρικό Κόσμο, όπως αυτός ερμηνευόταν από τους μύθους, τους φιλοσόφους και τους ποιητές. Η Τέχνη της Ανατολής έφερε τον Άνθρωπο σε συνδιαλλαγή με την Αλήθεια όπως αυτή συνελήφθη από του μεγάλους της Μύστες , μώνοντας τον στον χορό του Κενού και του Απείρου , όπως θάλεγε ο Malraux. Η Τέχνη της χριστιανικής Ανατολής συντελούσε στην άρθρωση του Ανθρώπου με τον Προσωπικό Θεϊκό Κόσμο, υπήρξε η κιβωτός όπου ο πιστός καλλιεργούσε την Προσωπική του ελευθερία, δηλ. την Σχέση του με τον Θεό. Είναι προφανές εδώ , πως ή έννοια της “ωραιότητας” της Τέχνης είχε να κάνει με τον βαθμό ανταπόκρισής της προς το υπαρκτικό πεδίο αναφοράς του ανθρώπινου βίου , με τον βαθμό ανταπόκρισής της στην ιστορική της αποστολή, δηλ. με τον βαθμό συμμετοχής της στην πορεία της Σκέψης, στην οικοδόμηση μ’άλλα λόγια της ίδιας της Ιστορίας.

Στον XXο αιώνα η Φυσική , δηλ. η μόνη εναπομείνασα Οντολογική Σκέψη, προετοιμάζει την είσοδο της ανθρωπότητας στην μετα-νευτώνιο ή μετα-Φυσική εποχή της. Οι καλλιτέχνες – δηλ. αυτοί που έγραψαν την ιστορία της Τέχνης του αιώνα αυτού - επανήλθαν δυναμικώς στο προσκήνιο , συμβαδίζοντας με τα μεγάλα βήματα της Σκέψης ,αν όχι προβλέποντάς τα . Η Τέχνη του πρώτου μισού του αιώνα μας – Κυβισμός, Klee , Kadinsky , κ.λ.π.- εκφράζει την νέα χωροχρονική πραγματικότητα

του Einstein , ενώ η σημερινή “αποδόμηση”, ή “μετα-στρουκτουραλισμός ” , συνάδει απολύτως με τις σημερινές εξελίξεις της Φυσικής : Τα αξιώματα της νευτώνιας εκδοχής περί πραγματικότητας φαίνεται νάχουν οριστικώς εγκαταλειφθεί . Ο παλαιός τρόπος του κατανοείν τον Χώρο , τον Χρόνο και την Υλη , το “εδώ” και το “εκεί”, το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον , τέθηκε επίσης σε αμφισβήτηση .Ετσι η σημειωτική και η φόρμα εγκαταλείπονται χάριν της φαντασίας, της ποίησης και μιάς “μνήμης που ολοποιεί” (“mémoire qui totalise”). Η Τάξη, η Φύση, η ίδια η πραγματικότητα ή η Αλήθεια δεν αναζητούνται πλέον σε ένα Είναι - ή μη -Είναι ή Μηδέν - αλλά σε μία διαδικασία ή Σχέση. “Αναζητείται η Φύση σε μία κατάσταση μή-φυσική” (P. Eisenman). Ερωτήματα που ίσως απαντώνται ακόμα κάπως αδέξια , αλλά που σαφώς προετοιμάζουν μία νέα εποχή ή μία νέα Ιστορία, αλλά και ταυτοχρόνως μάς αναπέμπουν σε παλαιότερες Οντολογίες ή Παραδόσεις , που σήμερα είναι είτε ξεχασμένες είτε δραματικώς αλλοιωμένες.

Με αυτήν την αναγκαστικώς σύντομη σκιαγράφιση της διάστασης ή αποστολής της Τέχνης – που αποτελεί και έκκληση για την επανατοποθέτησή της ως παράγοντα στην πορεία της Σκέψης , υποδεχόμαστε την ζωγραφική του Πέρη Ιερεμιάδη. Πρώτ’απ’όλα γιατί πιστεύουμε πως ο Ιερεμιάδης συνειδητώς και επιμόνως εργάζεται με γνώμονα αυτήν την Ιστορική διάσταση της Τέχνης . Επί πλέον όμως δεν είναι “αποδομιστής” , όπως αυτό το κίνημα έχει εξαπλωθεί στην Ευρώπη και στην Αμερική : κατανοεί την συντελούμενη μεγάλη καμπή της Σκέψης αλλά και την συνδέει με αριστοτεχνικό τρόπο με την “φανέρωση του βαθύτερου είναι μας” , όπως θάλεγε ο Πικιώνης ή, αν θέλετε, την βλέπει με τα μάτια της Παράδοσης ενός τόπου που ίσως και να την εμπεριείχε . Προσπερνά κι’αυτός τα δεσμά του νευτώνιου χώρου και του γραμμικού χρόνου – όπως δηλ. προσπαθούν να κάνουν οι σημερινοί αποδομιστές ή μετα-στρουκτουραλιστές - μάς απελευθερώνει κι’αυτός από την νευτώνια αντίληψη περί πραγματικότητας , αλλά με έναν τρόπο για μάς πολύ οικείο , καθ’όσον προέρχεται από την ίδια την ιστορική μας ταυτότητα. Αυτό δε είναι το σημαντικότερο στοιχείο του έργου του. Πιστεύουμε πως πρέπει να θεωρήσουμε τον Πέρη Ιερεμιάδη ως ενταγμένο στην αναδυόμενη νεοελληνική διάνοηση , που στοχεύει σε μία τουλάχιστον ισότιμη συμμετοχή μας στο σημερινό διεθνές ιστορικό γίνεσθαι .